

ČRNI
ZLAT
PORABJA
STR. 3

»VSE JE
MOGAUČE,
ČE SE ŠKE«
STR. 4-5

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 29. januarja 2004 ❁ Leto XIV, št. 2

Svetki kulture

Zdaj, ka so za nami in pred nami svetki kulture - 22. januar je den madžarske kulture, 8. februar pa praznik slovenske kulture - mi je na pamet prišo en stari telefonski pogovor. Tauma je že kakšni deset lejt. Zgodilo se je nej dugo potistim, ka je Slovenija gratala samostojni rosag, ka je dobila svoje simbole, zastavo, grb pa himno. En den je cingo telefon v naši pisarni, isko me je urednik madžarskoga radiona za kulturno redakcijo. Pito me je, če poznam slovensko himno pa mi je začno gučati verze slovenske himne v madžarskom jeziki: *Eljenek mind a nemzetek...* Ja, ja sam pravla, tau je slovenska himna. *Žive naj vsi narodi...*, sam ma recitala isti verz v slovenskom geziki. »Gvušno, ka je tau slovenska himna?« sam čula njevni nevörni glas iz telefona. »Nej ste se zmautili?« Te mi je že zatok malo prejk prišlo, nejsam znala, če si norca bere z mene ali pa mi rejsan ne vörvle. »Dajte mi valati, ka poznam slovensko himno,« sam ma odgovorila malo zbantüvano, malo čemerašto. »Tau so verzi iz Prešernove pesmi Zdravljica, stere so vöodebrali za slovensko himno.« »Ste vi Slovenka?« me je spitalo tadala. Nejsam vedla, če se špota ali se šali. »Ja, Slovenka sam, ka pa vi mate pri tom?« - sam ga pitala. »Bojte ponosni (büszke) na tau, ka ste Slovenka,« mi je pravo eni dvakrat, »ge sam ešče nej srečo naroda, steri bi v svoji himni spejvo o sreči in svobodni drugi narodov. Nacionalne



himne ali gučijo o junaški usodi in zgodovini lastnoga naroda ali prosijo blagoslov od Boga na svoj narod, dapa ka bi si kakšen narod odebrau verze, steri gučijo o tom, ka naj na svejti nede več kordjenjé, ka naj bi vsi narodi bili svobodni, tou sam ešče nej čüjo. Kakšen kulturen narod! Rejsan ste leko ponosni, ka ste Slovenka.« V tistom momenti sam rejsan bila ponosna. Doživela sam pa takše trenutke tö, da me je malo bilau sram, ka sam Slovenka. Lani je bila nogometna tekma med madžarsko pa slovensko reprezentanco v Murski Soboti. Že te se mi je malo čüdno vidlo, gda so špilali slovensko himno, ka nejga takšne tišine na stadioni, kak bi se šikalo. Gda je pa pihalna godba zač-

nila špilati vogrsko himno, so tej najbolje vročekrvni slovenski navijači (szurkolók) začnili kričati, füčkati, ka se je kumin čüla melodija. Sram me je bilau, ka so oni tö »naši«. Pa vörvlyite, nej samo zatok, ka se je tau zgodilo s himno države, v steri živem. Če bi se tau zgodilo s sterokoli himno na svejti, bi me ranč tak sram bilau. Sram me je bilau zavolo nekulturnoga obnašanja, zavolo nepoštvüvanja simbola drüžave. V tistom trenutki sam nej bila ponosna na tau, ka sam Slovenka, če rejsan se je nekulturno obnašala samo prgiška lidi. Obadva kulturna svetka sta povezana s himnami rosaga. Den madžarske kulture je 22. januar, den, gda je pesnik Ferenc Kölcsey leta 1823 do-

končo pesem, stera je kasneje gratala himna Madžarske. 8. februar, slovenski kulturni praznik, je den smrti največšoga slovenskoga pesnika Franceta Prešerna. On je leta 1844 napiso pesem Zdravljico, stera je gratala himna samostojne Slovenije. Praisni lidge dostakrat mislimo, ka je kultura samo visoka kultura, literatura, glasba, slikarstvo, gledališče... Ne pomislimo na tau, ka je kultura vse tau, ka smo mi, ka je kulture vseh nas. Vsakdanašnja kultura smo mi sami. Kak se obnašamo na cesti, v družbi, na delovnom mesti, kak poštvülemo starejše, naravo. Gnesden je vse vekši razmak (eltérés) med t. i. visoko kulturo pa vsakdanašnju kulturo. Nastajajo stvaritve visoke kvalitete, masovne medije

nas pa zasipajo z nikanej vrednimi filmi, serijami, med sterimi se praisni lidge težko znajdemo, težko najdemo prave vrednote. Živemo ovak, živemo bole brž, nejmamo časa (ali si ga pa ne najdemo) eden za drugoga. Samo ena pelda! Gda sam ešče deklüčna bila, sam si nej mogla zmysliti, ka bi išla po vesipa če bi koga srečala, bi se ma nej poklonila. Starejšim smo se poklanjali 'Hvalen bojdí Jezus Kristus', menje stirim 'Baug daj', dapa ka bi se nej poklonili, tau smo si ranč misliti nej smeli. Gnesden se buma zgodi, ka se po naši vasaj mlajšom starejši naprej poklaunijo, ka bi ovak tak mimo nji šli, kak če bi je sploj nej bilau.

Tak se vidi, ka je tau malenkost, dapa dajte valati, ka nej Gnes se ti ne poklonijo, zranja ti ne dajo prejk mesto na busi, potistim te gorsünejjo, gnauk pa leko z nji gratajo tisti »navijači«, steri füčkajo, gda se špila himna kakšoga drugoga rosaga. Vsakdanašnja kultura je zatau, ka bi tau nej dopistila. Na tau tö pomislite, če pridete na programe ob kulturnem prazniku. Kulturni praznik za mlajše organizira Državna slovenska samouprava in de 6. februara v Slovenskom domi v Monoštri. Mladino pa starejše pa čaka Slovenska zveza 15. februara na predstavitev pesmarice Füčkaj, füčkaj, fantiček moj in zbirke Andovske prpojevsti.

Marijana Sukič

Publicistične novosti med Slovenci na avstrijskem Štajerskem

SIGNAL BI LAHKO POSTAL KOLEDAR

Slovenci v zvezni deželi Štajerski so primer, kako zelo različna je (lahko) politika do manjšin v eni, srednje veliki evropski državi kot je Avstrija. Po še zmeraj mednarodno veljavnem dokumentu, avstrijski državni pogodbi iz leta 1955, ki je Avstriji prinesla status samostojne in nevtralne države, imajo enake pravice Slovenci na Koroškem in Štajerskem in Hrvati na Gradiščanskem. Tako je zapisano v prvem odstavku sedmega člena ADP. V vsakdanjem življenju pa so med tremi manjšinami, ki so v državni pogodbi, zelo velike razlike, tolikšne, da položaj teh manjšin v doglednem času, denimo nekaj desetletij, ne bo izenačen. Čeprav tako koroški Slovenci kot gradiščanski Hrvati zvezno in deželne vlade pa tudi matične države sproti in nenehno opozarjajo na še zmeraj neuresničene obveznosti iz državne pogodbe, je daleč daleč najslabši položaj Slovencev, ki živijo v zvezni deželi Štajerski, po številu največ v vaseh ob avstrijski Radgoni/Bad Radkersburgu.

Kaj bistveno se položaj štajerskih Slovencev ne bo hitro spreminjal po članstvu Slovenije v Evropski uniji, oblikovale se bodo primernejše okoliščine, da slovensko govoreči prebivalci na avstrijskem Štajerskem postanejo manjšina.

Ob omenjeni državni pogodbi, ki izenačuje štajerske Slovence s Slovenci na Koroškem, kaže omeniti pomembno politično spremembo na Dunaju, in sicer je urad zveznega kanclerja prvič povabil štajerske Slovence v skupni manjšinski svet s koroškimi Slovenci. V formalnem smislu to pomeni - tako predvideni član soseveda in predsednik Kulturnega društva člen 7 Branko Lenart - politično priznanje štajerskih Slovencev.

Bodi dovolj o načelni, čeravno zelo resni problematiki štajerskih Slovencev.

Za vzpodbudo je vse, kar se dogaja v Kulturnem domu - Pavlovi hiši v Potrni, za kar vzorno skrbita Suzane Weitlaner in Mihael Petrovič, njima v pomoč je vse bolj tudi mladi koroški Slovenec Robert Muscherlin. Tokrat o dveh, najnovejših knjižnih izdajah, in sicer stalni publikaciji Signal in Znanstveni zbirki Pavlove hiše, drugi knjigi.

Signal poznamo že več let. Izhaja enkrat letno s tematiko, povezano s štajerskimi Slovenci in tudi drugimi vsebinami z obmejnega prostora Avstrije in Slovenije. Z najnovejšo številko je Signal spremenil zunanji videz, predvsem pa pristop do vsebine oziroma sporočilnosti. Vse do letos je ob Signalu tudi pisalo Dvojezično je boljše, objavljene teksti niso bili dvojezični, ampak v jeziku avtorja s krajšim povzetkom v drugem jeziku: če je bil pisec nemško govoreč, je prispevek napisal v svojem jeziku, povzetek pa je bil v slovenskem jeziku in obratno. Po novem, zagotavlja urednik Mihael Petrovič, bo Signal dosledno dvojezičen. To naj bi bila, je zapisano v spremni besedi, želja bralcev. Signal ima 114 strani večjega formata, kar pomeni, da je v njem dovolj člankov za publikacijo, kot je porabski Slovenki koledar. Ideja, ki sem jo podpisani ponudili, se je uredniku Signala zdela dobra, če jo bo sprejel, pa bomo videli še letos.

Vsebina zadnjega Signala je pestra in celo izzivalna, za kar je v uvodnem eseu poskrbel Marjan Pungartnik, publicist iz Maribora, ki je razmišljanje naslovil Manjšine kot talci. Piše: „*Problematika manjšin ima več strani, lahko bi rekli, da ima več ostrih robov, na katerih se jeziki brusijo ali porežejo.*“ Obsežen je tekst o Apačah (v Sloveniji) - Nekoč in danes in tako do konca Signala. Posebej izstopa zapis Večer na Sladki Gori, v katerem Georg Frena opisuje nekaj let skupnega življenja z zelo znanim avstrijskim pesnikom Aloisom

Hergouthom, ki je štiri desetletja živel na slovenski strani, v majhni koči na Sladki Gori. Zelo zgovorne so tudi fotografije z razstave, ki je v Pavlovi hiši, prikazujejo pa dogajanje na avstrijski strani med slovensko osamosvojitveno vojno leta 1991. Razstava v javnosti manj znanih fotografij je zbudila tolikšno pozornost, da je niso zaprli po enem mesecu, ampak bo odprta še ves februar.

Zgodovinar mlajše generacije mag. Heimo Halbrainer je leta 1998 napisal v nemškem jeziku knjigo Po sledih protestantov, Judov, Romov in Slovencev v Radgoni in okolici. Zdaj je knjiga, v Znanstveni zbirki Pavlove hiše, izšla v slovenskem prevodu in „*ponuja velikemu krogu bralcev zgodovino z velikimi historičnimi dejstvi in z velikim številom podob z zornega kota od spodaj. Na primeru mesta Bad Radkersburg in njegove okolice prikazuje pisec zgodovino manjšin, ki je delno pozabljena ali potlačena, torej tisti del kompletne slike, ki šele odkrije celotno zgodovino.*“ ocenjuje Mihael Petrovič in dodaja: „*da je bil pričujoči vodič o manjšinah v zadnjih štirih letih posredovan več kot 2 tisoč zainteresiranim. Veliko povpraševanje iz Avstrije, Slovenije, držav sosed in celo z one strani oceana nam je dalo pobudo za drugo izdajo brošure.*“ Zaradi zanimanja so natisnili knjižico tudi v angleškem jeziku. In zdaj kratko „*pojasnilo*“ za nekoliko daljši uvod v pričujoči zapis. Štajerski Slovenci so ena redkih manjšin v Evropi, ki nimajo ne radijskih ne televizijskih oddaj pa tudi časopisa ne premorejo, kot koroški Slovenci ali gradiščanski Hrvati. Podobne so tudi primerjave v šolstvu, dvojezičnih topografskih in drugih napisih, slovensčino v javni in uradni rabi in na ostalih področjih. Tudi zato nekateri strokovnjaki uporabljajo za štajerske Slovence termin „*tiha manjšina.*“

eR

István Hiller v Lendavi in Ljubljani

Madžarski minister za nacionalno kulturno dediščino István Hiller se je pred kratkim mudil na dvodnevem obisku v Sloveniji. V Lendavi si je najprej ogledal kulturni dom, ki ga gradijo že od leta 1995. „*Jaz raje gledam v prihodnost kot v preteklost, vem sicer, kaj se je dogajalo, pa tudi, da se dela že nekaj tednov nadaljujejo. Kmalu bo prišla pomlad, nato poletje in upajmo, da bo do takrat ta objekt tudi dokončan. Iskreno upam, da bo med 20. avgusta, ko je madžarski nacionalni praznik in hkrati praznik občine Lendava, lahko tu skupaj praznovali.*“ Tako je na vprašanje, kaj meni o počasnosti gradnje kulturnega doma, v katerega je bila do zdaj vložena že milijarda in 400 milijonov tolarjev, povedal minister Hiller. Od 400 milijonov tolarjev, ki so potrebni za dokončanje objekta, bo 100 milijonov preko Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti zagotovila madžarska država.



V lendavskem Kulturnem domu (z leve) veleposlanik R Madžarske v Ljubljani Gábor Bagi, minister István Hiller, župan občine Lendava Anton Balažek in predsednik madžarske samoupravne skupnosti György Tomka.

Drugi dan obiska sta se slovenska ministrica za kulturo Andreja Rihter in madžarski minister za nacionalno kulturno dediščino István Hiller, ki je bil prvič na uradnem obisku v Sloveniji, v Ljubljani dotaknili medvladnega programa sodelovanja v izobraževanju, kulturi in znanosti za obdobje 2000-2003, ki je potekel konec minulega leta, a ostaja v veljavi še šest mesecev. Sogovornika sta bila enotna, da je sodelovanje med državama dobro razvito ter da ga želita negovati in razvijati tudi po 1. maju, ko bosta Slovenija in Madžarska vstopili v EU.

Po pogovorih je minister izročil madžarsko nagrado Pro Cultura Hungarica Jožetu Hradilu za dosežke na področju prevajanja.

Hvala vrtci Murska Sobota

Istina, ka so svetki že daleč, dapa tak mislimo, ka je baukše sledkar kak nigdar.

16. decembra je prišla v naš vrtec vzgojiteljica Helena iz Murske Sobotice. Mlajši so bili veseli, zatok ka smo se pripravljali na »Božič« v našom vrtcu. Helena je etak začnila gučati mlajšom: »Ko sam se peljala prejk granjce, sam srečala Božička. Pito me je, kam idem.« »Vej pa na Gorenji Senik v vrtec,« sam mu pravla. »Dobro, ka sam te srečal, mam darila za vrtec, za mlajše. To njim odnesi!« je pravo Božiček.

Helena je vzela darila iz velke torbe: božično jelko iz papirja, lejpe knjige in kekse. Mlajši so trno pridno delali, da bi kem prva leko pogledali knjige Zajček Vili in koštavali kekse. Okinčali so krispan z bejlimi in zlatimi zvezdami, pobarvali karto za stariše.

Po tistim so vsakši den vzeli knjige izpod krispana in je obračali, gledali.

Lepau se zahvalimo Otroškomi vrtci Murska Sobota za darila, ravnatelj in vzgojiteljicam želimo vse dobro.

Delavci in mlajši vrtca Gorenji Senik

Črni zlat Porabja

Prejšnji keden, gda sam se v Števanovci pri ūti tapelo, sam vido, ka se obadvej ore kadita. Stano sam z autonomo pa sam pito enega starejšoga možaka.

»Zaka se na ūti obadvej ore kadita?»

»Pa ne vejš, ka so že minauli trej krali?»

»Pa ka te, če so minauli trej

• Čidne so te vnaudje gošćice?

»Tau, ka tū vidiš, so vse naše,« se smejejo Vajnin Miška.

• S tauga telko olaja dobite, ka deset lejga ne ponimeta.

»Tau se nika ne boji! Če bi divjačina dopistila, te bi ešće več meli, zato ka je tikvino olje sploj zdravo pa dobro to. Mi ga sploj radi mamō. Zdjaj

• Nika sploj dosta vas je prišlo, nej?»

»Dvej družine smo zdaj vkūp. Vse vkūp skur stau kil gošćic mamō. S telšimi gošćicami zato delo tō djeste. Istino, ka zdaj je že vse na mašine napravleno. Letos je že mejsanje tō na mašin, ka je nej mala pomauč. Ka na rokau trbej delati, tau je praženje.»

• Leko kaj zapravi človek, gda tikvino olje dela?

»Leko zapravi, zato pa sploj skrb trbej meti. Tū v Števanovci je mojster Karel Bedi. On tau vse pela. On povej, ka trbej delati. Tau tō nej vsejedno, kak dugo človek praži gošćice. Dočas ka bejli spar dē gor, dočas je ešće dobro, dapa gda že spar taminē, te že brž dola trbej vzeti posaudō z ognja zato, ka te že olau tagori. Če Karel Bedi na vse dobro skrb ma, te edna kila gošćic štiri decina olaja tō vōda.»

• Kak je bilau te, gda ste vse z rokau delali?

»Te smo zato tō naprajli pa smo dobro naprajli. Ranč tak je te trbelo skrb meti kak zdaj. Te je sploj važno bilau, naj se gošćice, gda so se že sprazile, ne raz(h)ladijo vō. Zato ka če



Pri pražanji trno trbej skrb meti.

krali,« pravim, »orej se zato ešće nej trbej kaditi.»

»Kak prvin, zdaj tō na trej kralovo začnejo olau (bučno olje) delati, če etak bola razmejš,« so prajli pa so goraseli na biciklin.

Nika se še sto pitati, dapa možak so se tak odpelali, ka so ranč znak nej poglednili. »Dobro, zdaj že razmejim, če bi s tejm začnili, te bi že na začetki razmo,« si mislim. Če sam že gnauk tau tō zvedo, ka gda začnejo olau delati, te zdaj poglednam, kak ga delajo. Že audalič se je čulo kričanje vō iz kūnje. »Telko ji djeste kak Rusov,« si mislim pa dvera vōodprem. Pa skur sam nej zavado. Iz Ritkarovec Vajnini pa Trejberni so olau vkūp delali. Vse vkūp ji je sedem bilau, zato je taša velka rajža bila. Pri stenej v žakli pa puno gošćic bilau.

so že barbejgre tō gora prišli, ka dosta betegov leko vrači z tejm olajom.

• Gošćice ste lūpali ali ste taše posadili, stere nej trbej lūpati? Golicē mate?

»Mi taše mamō, stere nej trbej lūpati, brez lūpinja so naše. Stera lūpati trbej, s tistimi je več dela. Mi smo je samo posišili pa so že kreda tō. Tak smo vpamet vzeli, ka te gošćice, stere nej majo lupinje, bola gausti olau davajo pa vejn baukšoga tō.»

• Kak trbej gošćice sišiti?

»Gda človek gošćice siši, te najbolje na tau trbej skrb meti, nej ka bi je zežgo. Zato, ka če je zažge, tiste te že menje olja dajo. Najbaukše, če venej na sonci posenjejo pa lejpe zelene ostanejo.»

• Kelko olaja dajo gošćice?

»Tri kile gošćic eden liter.»



V kanto teče črni zlat Porabja.

so bole vrauče bile, te je več olaja leko vōpotežo iz nji. Če pravico povejmo, te je zato bola težko bilau kak zdaj, gda vse na mašine mamō.»

• Karel Bedi, meni so tak prajli, ka ste vi mojster tau-ma, kak trbej tikvino olje delati. Ta bi prajli nam na kratko kak se tau dela?

Kvadrilaterala

Srečanje predsednikov vlad

Na Brdu pri Kranju je v petek, 30. januarja 2004, potekalo srečanje predsednikov vlad in visokih predstavnikov držav Kvadrilaterale - Hrvaške, Madžarske, Italije in Slovenije.

Republika Slovenija je v letu 2003 predsedovala Kvadrilaterali in je enoletno predsedovanje na tokratnem vrhu predala Madžarski. V času slovenskega predsedovanja je bilo uresničenih več zamisli za sodelovanje na področjih notranjih zadev, obrambe, prometa, kulture, regionalnega razvoja, gospodarskega sodelovanja, zaposlovanja, informacijske družbe in varovanja okolja.

Politični namen in osnova povezovanja v Kvadrilateralo je aktivna podpora članic pri vstopanju v evroatlantske integracije. Hkrati predstavlja pobuda mesto za posvetovanje in oblikovanje skupnih stališč do dogajanj v geografski regiji, v katero sodijo članice. Kvadrilaterala se je v osmih letih delovanja (od leta 1996 do 2000 še kot Trilaterala) utrdila kot oblika meddržavnega regionalnega sodelovanja, ki je postala prepoznavna oblika povezovanja tudi v širšem evropskem prostoru.

Glavna tema tokratnega vrha na Brdu pri Kranju je bila razprava o trenutnih političnih razmerah v širši regiji jugovzhodne Evrope in možni prihodnji vlogi Kvadrilaterale v luči širitve Evropske unije in zveze NATO, saj bosta letos Madžarska in Slovenija postali članici EU, Slovenija pa še tudi članica Severnoatlantske zveze.

»Važno je, ka naj gošćice zelene baudejo pa sūje, zato ka te dajo vō najbaukši pa največ olaja. Če je sploj zežgo, gda je sišijo, te menje olaja dajo. Najprvin gošćice dolasemelemo. Putejm mejsimo. Tau zdaj že tō mašin dela. Tau je prvin žensko delo bilau. Gda so se vkūpsemlete gošćice omejsile, te je na ognji prazimo. Putejm je dejemo na prešo. Prvin so z rokau prešali, dapa zdaj že tau tō na ma-

šin mamō naprajto.»

• Mašin potežji telko kak štirge moški?

»Ka potežji telko? Ešće več! Kauli 180 barov potežji. Gda je preša cejli olau vōsprešala, te pogačo vōvzememo pa tisto posaudō, stera tak vōgleda kak eden lūknjasti pistjer, znauva nalajemo pa se vse

začne znauva.»

• Ka dela lūstvo s pogačji?

»Edni je vkūpsemelejo pa sončevno olje vlajejo gora. Eden den tak stoji potistim je pa znauva vōsprešajo. Dapa tau je več zato nej tašo, kak tisto ka prvin vōsprešajo. Tau je že drugi klas olau.»

• Vidim, zato lačni pa žedni ne ostanete - pravim znauva Vajninoma Miškana.

»Na tau smo zato skrb meli. V korbli smo prinesli s seuv malo piti pa djesti tō. Nej zam pravijo, ka sto je nej dje-dec pa pivec, tisti je nej delavec.»

Rad bi ešće austō med tejm karaznimi lūdami, samo časa sam nejemo več. Dapa za edno vōro, gda sam že v Varaši bijo, so mi ešće zato napamet prišli. Najbola tisto, gda so me pitali, če si ne vzemem dola kaput. Te sam ešće nej vedo, ka zaka so me tau pitali. Kasneje sam že vedo, gda me je vsakši spītavo, kakšno sago mam.

K. Holec

OD SLOVENIJE...

Slovenija in Latvija bi radi tesneje sodelovali

Slovenija in Latvija imata izvrstne odnose, obe državi pa se zavzemata za izboljšanje gospodarskega sodelovanja, sta bila po pogovorih v Ljubljani povedala zunanji minister Dimitrij Rupel in latvijska zunanja ministrica Sandra Kalniete. Slednja se je mudila na uradnem obisku v Sloveniji, razen z ministrom Ruplom pa se je sestala tudi s premierom Antonom Ropom, ki naj bi z gospodarsko delegacijo kmalu obiskal Latvijo. Državi delita stališče, da se mora mednarodna konferenca končati čimprej, nasprotujeta pa tudi Evropi dveh hitrosti.

Latvijska zunanja ministrica se je s slovenskimi sogovorniki, poleg Rupla in Ropa jo je sprejel tudi predsednik državnega zbora Borut Pahor, sestala pa se je tudi s predsednikom republike Janezom Drnovškom, razen o evropskih temah, pogovarjala tudi o odnosih med EU in Rusijo, razmerah v Belorusiji in Gruziji, kar Slovenijo zanima predvsem v luči predsedovanja Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi v letu 2005, in položaju v Iraku.

Enotna revija za Slovence v zamejstvu in po svetu

Komisija državnega zbora za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki jo vodi predsednik komisije Franc Pukšič, se je pred dnevi seznanila s problemi izdajateljev pri izdajanju revij, namenjenih Slovincem v zamejstvu in po svetu. Komisija je Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu predlagala, da pripravi ustrezne rešitve glede izdajanja revij za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki naj temeljijo na analizi sedanjega stanja in ob sodelovanju s sedanji izdajatelj in organizacijami civilne družbe, ki izdajajo revije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Kot je pojasnila nova direktorica Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Jadranka Šturm Kocjan, je urad že storil prve korake, pripravljen je tudi koncept nove revije, kmalu pa naj bi tudi objavili ustrezen javni razpis. Menila je, da bi morali revije, ki sedaj izhajajo, združiti in nadgraditi. Napovedala je, da naj bi javni razpis objavili v mesecu dni, nova revija pa naj bi izšla 1. maja letos.

Benka Pulko

»Bodi to, kar hočeš biti, sicer naj to, kar si, umre, ker nisi nič«. Tau je ena miseu go-spauada, ka je živo že dosta dosta lejt nazaj pa se njemi pravi William Shakespeare. In tou miseu je za uvod svoda je knjige voodabrala ženska, štera se je pet pa pau lejt z motorom vozila po svejti, po 75 rosogaj na sedmij celinaj pa je te zavolo toga štirikrat prišla v eno knjigo, ka se ji pravi Guinnessova knjiga rekordov. Sama pa je o svojoj pauti napisala tudi eno veliko knjigo z naslovom *Po Zemlji okoli Sonca*, v šteroj je na 220 stranaj 385 lejpi kejpov pa dosta dosta toga zanimivoga naj-dete o tom, ka je na pauti doživela. *Benko Pulko* so pred nekaj dnevi bralci novin Jana razglasili tudi za Slovenko leta 2003.

Samo, pojmo po vrsti. Ste že gda senjali, ka bi doma vse tanjali pa bi šli nekam, ta daleč? Priznajte, ka ste. Samo ka je te pri tej senjaj ostalo. Pri Ptujčanki, štera žive v Ljubljani, pa je nej bilou tak. Gda je 7. januara 1997 gledala v plafaun svojoga stanovanja, si je tak brodila, ka se bliža njeni 30. rojstni den pa ka bi ona neka spremeni-la se je, ka de šla na paut okoli svejta, nej sama, liki z motorom. Povejdano, napravleno! Do 19. junija, gda je s fligarom pa s svojim »Rdečilim pojmom«, kak je krstila svoj motor, BMW F650, v Ameriko odletejla, jo je ške dosta dela čakalo. Mogla je sponzore najti, takšne lidi pa firme, ka so podprle njeno »nauro« idejo, ka de se dveje lejt po svejti vozila pa tudi motor se je bilou potrebno navčiti voziti. In tak, gda je mejla 635 (!?) kilometrov na števcu, je zapi-stila malo deželu na sončni strani Alp.

Že v Ameriki, na začetki poti, je gor prišla, ka je svejt

»Vse je mogauče, če se ške«

vekši, kak je mislila, pauleg toga pa jo je vsigdar nekaj »zbantivalo«. Na Floridi se je zalubila v padalstvo (ejt-ernyözés) pa je neka časa ostala tam, ka se navčila z lufta skakati. Kesnej, v Južni Ameriki se je šla potapljat (búvárkodni) pa vse druge norosti je delala. Ena od njij bi se skoron nej preveč do-

am čemerna, ka sam nej toga občutka poslušala. Tisti den sam se tudi ges slabo počutila, vó sam metala, lagvo mi je bilou, pa sam vseeno šla. Te pa sta se dva konja zaplela, začnila sta noreti po tlakovanoj pauti. *Kaubojski kolapoš, šteroga so mi dali, čiglij sam ges prosila za čelado, za ši-*

znorejla. *Krvavela sam kak pujcek, ka ga zabadajo, pa prajla: Bejzte pa ne pridite nazaj, dokejč ne pridete nazaj z rešilcom Pika. Prišli so nazaj pa prajli, ka so najšli rešilca, samo ka nema bencina, če bi ges prej plačala bencin». Tau je tudi napravila, plačala je bencin pa se dala odpelati v najdragšo bolnico v varašit Quito, gde je vala baugi po nekaj dnevaj pa začutila roke pa noge, pa malo zatem je že pa sejdla na svojom motoru pa se odpelala nauvim dogodivščinam pa nauvim.*

Njenoga rdečega pojba sam že omejnila. Da pa te pojep, tudi njen najvejši padaš na pauti, je grato celou njeni mauž. »V Pakistani so lidge prajli: »Joj, bejla ženska, ka ške sama liti v arabski svejt, tau se nede dobro skončalo. Arabci do mislili, ka iščeš moža«. Nej nej, ge že mam moža s sebov, sam jim prajla, oni pa nazaj, ka se te moram rejsan oženiti. Šla sam pa si za devet dolarov kupila prstan in si ga dala na rokau. Gda sam prišla na parkirišče, sam motauri zapopejvala poročno koračnico, pa je bilou. Moram povedati, ka je fajm mauž, nigdar mi prauti ne guči, pa se nika ne buni; če se mi njegov glas ne vidi, ga dojevagam, pa je. Pauleg toga ne nosi srakne, nika ne gej, tu pa tam njemi trbej samo bencin dati, pa je.«

Dosta vsega se je zgaudio v 2000 dneaj, ka jih je preživela od Severne do Južne Amerike, celou na Antarktiko k pingvinam je šla poglednit, te pa v Avstralijo, Azijo, Afriko, pa nazaj prejk domanje Evrope (dva dni je bila tudi na Vogrskom), se je s svojim maužom 10. decembra 2002 na Ptuj nazaj pripelala. Ka si je te brodila, gda je zadnje kilometre do



Slovenka leta 2003

bro skončala. Dobila je pojavilo, ka naj pride na svetovni kongres popotnikov in avanturistov.

»V okviru toga kongresa smo šli jahat, s konjami nosit. Eden Talijan, ka je konje posojlo, me je pito, če sam ge že kaj prlej jahala, pa sam pravla, ka sam, za tau so mi dali najbolje dijoga konja, pa je nej bilou dobro. Konji so se nekan slabo počutili, ge sam mejla slab občutek in ške gnes

šak, je samo odneslo z moje glave, mene pa tudi s konja. Te se samo še spomnim krvi pa toga, ka sam se tu pa tam zbidila. V paniki so me začali vlačiti se pa ta. Spomnim se, ka sam se začnila drejti, naj me pistijo pri meri. Gda sam prišla k sebi, gda sam se za malo več minut zbidila, sam jim naročila, naj poskerbijo za rešilca (mentó) pa so pravli, ka za takše nesreče nemajo rešilca. Te sam čisto

nadaljevanje s strani 4

dauma se vozila, tak kak slovenski pregovor pravi: »Ljubu doma, kdor ga ima,« ali pa kaj drugoga?

»Ges sam se na toj pauti nigdar nej počutila brez douma, dom je tam, gde je srce in meni je bilou lepo vseposedi. Po drugoj strani pa je nindrik nej lepše kak na Ptuj. Inači je bilou, bole toplo, čiglij je bilo 10 stopinj minusa. Grad na breggi se mi je tak vido, kak če bi malo zraso v tisti lejtaj, ka me nej bilou. Bojala sam se malo, ka gda pridem domou, ka mo tuji nec, nej mi je bilou jasno, ka vse se je zgodilo v telki lejtaj, znala pa sam, ka se je dosta stvari spremenilo. Samo gda sam srečala carinika, prvoga Slovenca, je straj odišo, inači je bilou, lidge so me pozdravljali, mi mahali, sunce je sijalo, tak kak če bi ga što naraučo za mene.«

In što se je bole sprejemno, Benka Pulko ali Slovenija?

»Mislim, ka sam se ges spre-
menila, Slovenija ške bole,
prijatelji, sorodniki, doma-
či pa so ostali takši, kakši
so bili. Pametni ostanejo
doma in počakajo, ka mi
norci knjige napišemo pa
kakša predavanja napra-
vimo pa čujejo, kak smo se
mi meli na cesti, samo ka
njim nej trbej prdišati tisto-
ga, kak je smrdelo pa kak je
bolelo pa kak je bilou vča-
sih tudi nej lušno, pa je bi-
lou mokro...«

Žitek, ka je biu zapakirani v
škattaj, je pomalek trbelo
spraviti v red. »Gda sam bi-
la na pauti, se mi je zdelo,
ka se je dosta godilo, samo
ka je zdaj več »psihološke-
ga presinga«, doma je nej,
bi pa ne bi. Na pauti je bi-
lou dosta odvisno od mene,
kama bi šla, levo ali desno,
pod oblak, pod sunce, gnes
bi, gnes ne bi; doma toga
več nega, vse je splanirano,
vse bi moglo biti napravle-
no že včeraj, v zamiudi
sam, gda se zaranka ob
4.00 vržem s postele.«

Se spitavlete, ka je te doma
naša popotnica delala? Malo

po tistom, kak je prišla, se je
spravila k pisani svoje knji-
ge, štera je konec lanskega
leta na knjižnom senji v Lju-
bljani dobila tudi lejva (oro-
szlán), nej živoga, liki nagra-
do, ka se njoj pravi Veliki
krilati lev: »Gda so mi pri-
nesli prvo knjigo, te se mi je
tak vidlo, kak če bi mi pri-
nesli dejte. Vej pa tau je mo-
je dejte, ka sva ga napravla
z mojim maužom na pauti
okoli sveta; knjigo sam de-
lala 10 mejsecov, ka je ne-
ka več kak med lidmi
(smej). Za mene je tau nej
nekša klasična knjiga, za
mene je tau spomenik po-
tovanji, šteroga želejm raz-
deliti z lidmi. Misli, ka si je
tau potovanje zaslužilo, ka
ostane zabeleženo, ka se
ga lidge spomnijo, ka leko
povem lidam, za koj je šlo.
Kejpi pokažejo, kak sam
svejt vidla, kak sam ga do-
živela, pa sam napisala.
Tau je nej klasični potopis,
tau je odgovarjanje na pi-
tanje, kak ena ženska na
enom motori premaga en
svejt. Mislim, ka je bole ena
vzpodbuda v pisani rečji,

vsem tistim, šteri sedijo do-
ma pa se taužijo nad svo-
jim žitkom. Mislim, ka je
rdeča nit te knjige, nej paut
okauli sveta, liki rek, ka je
vse mogoče, vse se da, če se
ške, samo energijo trbej
zbrati, odlaučiti se, vse
vküp dobro zamejsiti, te pa
vdržati.«

Od 11. januara, gda je Slo-
venka leta gratala, ma Ben-
ka Pulko ške menje časa.
Skoron vsakši večer jo naj-
dete v drugom slovenskom
kraji, gde na multimedijiskij
predstavitvaj ali pa na lite-
rarnij večeraj deli svojo
paut s tistimi, ka jo škejo po-
slušati. 36 lejt stara diplo-
mirana biologinja, medicinska
sestra in maserka pa tu-
di pravi, ka preveč ne pre-
mišlavle o prihodnosti (no,
ja, fajni bi bilou, ka bi izdala
ške knjigo v angleškom ge-
ziki), zatou ka uživa v žitki
gnes pa tu. »Na pauti sam se
navčila, ka če preveč pre-
mišlavle o tom, ka te čaka,
ka je tau zapravljanje časa,
zatau ka človek obrača,
haug pa obrne.«

Silva Eöry

Ftičom je prej dobro...

...mislimo ljudje večkrat, sploj pa te, gda je lepi cajt, sunce sije, ftiči pa po zraki slobaudno lejtejo. Nišče njim ne more zapovedati kama, kak daleč. Etakšoga ipa pa ne mislimo na tau, ka pride zima pa ftiči, steri ne odidejo v Afriko, dosta trpijo za volo velkoga mraza. Preživeti, tau je tejm malim stvarcam največša briga.

Ešče v staroj leti je bilou - vsi znamo - ka je trdi mraz nastano. Eden ten predpodnevom sam stala v toploj sobi pa sam gledala tavó na okno. Vidim, ka na ednoj djablani sploj dosta vrablov sedi pa čivka. Pa tak po ednom po ednom se doj z djablani pistijo, tak kak če bi doj spadnili. So že na zemle, v mojom dvauri pa si tam iščejo gesti. Z malimi klüni si vöprberejo kakšo zmrzjeno travo, kakšo semen, ka je v ogradi ostalo. Pa najdejo kakše zrnje, ka njim ge tuj pa tam malo ta sipavlam. Tak mislim, ka nisterni ftiči za toga volo leko preživijo zimau. Tau tu dobro vejim, ka dosta pa dosta ljudi geste, steri za toga volo držijo ftičnice (madáretető), da bi te male stvari ranili.

Kak sam je gledala, mi je stau pa stau misli po glavi ojdlo. Najoprvin mi je tau prišlo na pamet, ka buma ftiči si ne morejo napraviti lepe svetke. Oni samo na tau pazijo, naj preživijo. Nagon (ösztön) je eden, steri njé tuj pa tam rejši od smrti. Zaman je božič ali silvesterovo ali ranč nauvo leto, tau oni ne doživejo tak kak največ ljudi, v toplom hiši pri dobroj hrani. Napamet mi je prišlo eden mali del predgovora, stero ga je novinarka Marija Treiber, ki je z Dolenjoga Senika doma, napisala v knjigi Dolenji Senik: »Na Dolnjem Seniku je bil velki mraz. Oča je prinesel domov v žepu liščka, ki je padel z električne žice.« Pa napamet mi pride, s kakšim velkim

trüdom, gorranijo ftiči svoje male. Kak je varujejo, kak se brigajo za njij. Kak oni pazijo na sebe. Občutlivi so na vsakšo malo larmo, na vsakšo malo gibanje. V tistom trenutki se vzemejo, zdignejo pa so že daleč.

Na misli mi je prišlo, ka ljudje - nistarni - kak smo nesmiljeni. Nega kedna ali mejseca, ka bi nej čüli, ka na tau ali na tistoj meji zgrabijo gaunare, ki morjene ftiče šfercajo prej meje za dober hasek. Škrjančke pa druge lejpe neudne ftiče. Zdjaj bi leko stoj tak pravo, ka se ge za zamanjske vrable žaugam, na tau pa ne mislim, ka dosta, dosta srmaški ljudi tu nej melo svetkov. Pa za tau samo vlado krivo držimo. Če pa nam iz svojega kaj tu trbej dati druga, te smo že nej tak obzirni, dobri do drugaoga človeka.

Vsakši je potrebn na taum svejti. Ftič ranč tak kak človek. Nej je našo delo odebrati, na smrt osoditi toga ali tistega. Tau narava (természet) obredi. Vören človek tak pravi, ka je prej tau Božja vola.

Na konci mojoga premišlavanja sam stejla staučiti od okna, depa v taum trenutki so tau napemet vzeli moji vrabli pa so se nagnauk odnesli nazaj na djablani. Šanalivala sam je, ka sam je zmrsila. Vej pa pod njinom perđji tu srce bije.

Irena Barber

**Berite Porabje tudi
na spletni strani
www.porabje.com**

... DO
MADŽARSKE

Tudi socialisti
so se odločili

Stranka socialistov se je prej-
šnji teden odločila o tem, kdo
bo vodil njihovo listo na evrop-
skih parlamentarnih volitvah.
Na prvo mesto so nominirali
predsednika stranke in zuna-
njega ministra Lasla Kovacs,
na drugem mestu je bivši pre-
mier Gyula Horn, na tretjem pa
Katalin Levai, ministrica brez
listnice. Stranka bo svojo po-
polno listo objavila po svojem
kongresu 12. marca.

Pavlov večer

24. januarja so sombotelsko
Slovensko društvo Avgust Pa-
vel, Slovenska samouprava in
Katedra za slovenski jezik in
književnost organizirali Pav-
lov večer. Tokrat je prvič imel
nastop ženski pevski zbor Dru-
štva Avgust Pavel. Za tem so
gostje z Univerze v Mariboru
predstavili knjigi: Avgust Pavel
ter Družbenogeografska in na-
rodnostna problematika slo-
venske manjšine v Porabju na
Madžarskem.

Tečaj slovenskega
jezika

Katedra za slovenski jezik in
književnost na Visoki šoli Dá-
niel Berzsenyi organizira
60-urni tečaj slovenskega jezi-
ka za začetnike. Cena tečaja in
učbenika je 40.000,-Ft (za odr-
asle) in 20.000,-Ft (za dijake).
Tečaj bo ob četrtkih, od 16. ure
do 19.15 (Berzsenyijev trg 2,
III/324). Začne se 5. februarja
2004 in bo trajal do začetka
maja. Članom Slovenskega
društva Avgust Pavel bo som-
botelska Slovenska samou-
prava vrnila stroške tečaja in iz-
pita, če naredijo jezikovni izpit
iz slovenščine in predložijo
spričevalo.

Slovenski ples v
Sombotelu

Slovenski ples v Sombotelu bo
7. februarja v obedovalnici Vi-
soke šole (ul. Esze Tamás). Na
bali de igro ansambel ATLAN-
TA iz Prekmurja.

Naši mladi gasilci veliko srce majo...

...pravi Jože Vogrinčič, poveljni gasilskoga društva Gorenji Senik. Če poglednemo po naši vasnicaj društva prostovoljni (önkentes) gasilcov, tak čütimo, da se je nika začnlo. Pred drugo svetovno bojno so po naši vasnicaj gasilci velki rekt meli. Tak, kak gnes majo v Avstriji ali v sosednoj Sloveniji. Znam - 33 lejt sam mejla takšo službo - da so v prešnjom režimi gasilci pri nas samo po imeni bili društvo, po imeni samostojni. Na gnes se je tau vse preobernalo. Gnes njim nišče ne zapovejda, samo strokovno se morajo držati k zakonom, ovak so pa samostojni. Od dela in načrtov sam spitalava mladoga, 35 lejt staroga, poveljnika društva gasilcov na Gorenjom Seniki.

• *Ka ti misliš, baukše je, če je edno društvo samostojno ali je te baukše, če ma drugi komendirajo, povejo, kama, kak, gde, gda pa tak tadala?*

»Po ednom tali je baukše, če se za edno «ekipo», kak smo mi, brigajo. Te si nam nej trbej premisslavati, s koj, kak pa ka naj bi opravlali. Po drugom tali je pa tau nej vreda bilau. Gasilci so več deset lejt svoj rekt zgubili, samo na papiri so bili društvo. Na gnes je tau že ovak. Društvo se mora samau brigati za vse, da bi svojo funkcijo leko opravialo.»

• *Ti si mladi človek pa že šesto leto vodiš gorenjeseniške gasilce. Kak si tak mladi leko dosegno tau funkcijo? Kak so te sprejeli starejši gasilci?*

»Ge sam od 11. lejta starosti mau gasilec. Do konca osnovne šole sam bio pionirski gasilec. Potistem sam pa postano mladinski gasilec. V vesi smo meli etakše ekipe. Gda sam pa sodake vózaslužo, sam postano odrasli gasilec. Starejši gasilci so tak pomaleg «odišli». Pred šestimi lejtimi je mrau - leko povejmo mladi - poveljnik Feri Šulič tū. Po tistem so me pa ranč tej starejši gasilci prosili, da bi postano poveljnik. Tau je za mene velka čest bila, pa kak ge rad mam tau delo, sam se z veseljom podau za poveljnika. Na gnes sam že več kak 24 lejt gasilec pa 6 lejt poveljnik.»

• *Tak vidim, ka sploj mlado ekipo maš. Kak si tau leko*

dosegno? Kakši so pa tej mladi? Pa ka na tau pravijo vaši strarejši člani?

»Gda sam poveljnik grato, sam vido, ka se moramo pomladiti, s tejm vred, ka starejše



Jože Vogrinčič

gasilce nigdar ne smejmo povrži. Etak smo od lejta do lejta vcuj spraviali mlade, na gnes je nas 20 gasilcov, štirge so starejši, drugi so vsi mladi, tak poprejk do 30 lejt stari. Kakši so tej mladi? Ponosen sam na nji, pa z merom leko povejm, ka so oni s srca gasilci. Tau znamenuje, ka če nas zovejo, prosijo za pomauč, mi smo tam, pomagamo.»

• *Kak tau misliš? Pomagate, če kaj gori ali je kakša druga nesreča? Ali pa misliš na kaj drugoga tū?*

»Vse tau, ka ste povedali, depa meli smo druge akcije tū. Povejmo, letos je velka suča bila, tak ka na brgaj nej bilau vode, nej pitne pa nej nikše nej. Mi smo tej ljudam ponūjali, ka če bi stoj nūco vodau za polejvanje, njim z bzekancov napunimo posaude.»

• *Odiš na kakše strokovne tečajje? Ti je tau na pomoč pri tvojom deli?*

»Odim pa tam dosta vse čūjem pa se navčim, ka po tistem prejk dam svojim gasilcom. Zvūn strokovnoga znanja se mi je sploj vidlo tau, gda je eden strokovnjak etak pravo: Gasilci! Nigdar ne pozabite, da se leko življenjsko delo pa trūd človeka v

petnajsti minutaj vniči. Velka je odgovornost gasilcov.»

• *Pod tvojom vodtvi ste meli kakšo ostro delo, gda ste za istino mogli braniti vrednosti?*

»Meli smo. V ednom mestu pa nejsmo mogli obraniti zatok, ka je na Janošovom brejgi, gde je ogenj nastano, nej bilau vode, mi pa nejmao takšoga autona, gde bi leko vodau pripelali. V ednom drugom mestu smo pa obranili ram, gde so se drva vužgala pa bi vse zgorelo, če bi mi nej pri cajti prišli.»

• *Zdaj, ka praviš, ka nejmae takšoga autona, gde bi le-*

smo nej mislili naprej. V šauli smo vkūp pozvali takše šolare, šteri bi radi bili gasilci. Radi bi meli 9 takši šaularov. Presenetilo me je, ka se je več kak 20 šaularov zglasilo. Za nji mo zdaj začnili eden tečaj, oni do se včili te nauvi sistem - CTIF - pa do oni po lejtaj že obvladali tau moderno prakso.»

• *Na začelki najinega pogovora sva že gučala od toga, ka so gnauksvejta po naši vasnicaj gasilci velki rekt meli. Ka ti misliš, gnes ste že s toga kaj nazaj prinesli? Ka znamenije na gnes v ednoj vesi tau društvo?*



Senički gasilci večkrat notpokažejo vesi kak so pripravleni.

ko vodau tū pelali k ognji, kak ste pa z opremov? Kakša je razlika med vami pa povejmo med avstrijskimi ali slovenskimi gasilci?

»Če gledamo, kak je tūj na Vogrskom, te se ne smejmo taužiti. Mamo svetašno uniforno, cejlak nauvo, mamo za vaje obleke, mamo dobro motorno bzekanco, brizgalno. Ka pa gasilci majo v Sloveniji pa v Avstriji, tam se mi ne moremo vcuj dejvati. 20-30 lejt smo za njimi. Mi z veseljem nūcamo njigve stajere, depa eške dobre gasilske autone, stere smo za dar dobili od nji. Oni pa že majo najmodernejšo tehniko.»

• *Od toga mi napamet pride, da gnes že v našom rosagi tū majo nauvi sistem vaj. Depa eške žive stari sistem tū. Po šterom sistemi vi vadite, odite na tekmovanja?*

»Mi samo stari sistem nūcamo. Tak čütim, da se ta ekipa več ne poda za nauvoga. Liki nej ka bi tak mislo stoj, ka

»Ge tak čütim, da vse več znamenujemo svojoj vesi. Pomagamo pri vsakoj prireditvi, ka v vesi kakše organizacije majo, sami mamo svoje programe. Večkrat oranizejramo kakše predstave, gde pokažemo, kak smo pripravleni. S šaulov mamo dobre stike, ranč letos planiramo, da znauva začnemo svetiti den ftičov pa dreves, ka je nekoč po šaulaj tak lepau bilau. Vsefale tekmojanja mo organizejrali v lasej, v naravi, pa tekmovanja za kūjanje dobroga gulaža.»

• *Ka pa stiki z drugimi društvi?*

»Že več lejt mamo s sausednimi slovenskimi društvi stike. Z društvom iz Martinja, Gradca, Trdkove. Odimo na prireditve pa se včimo eden od drugoga, sploj pa mi od nji. S sausednimi vasnicami v Porabji - Dolenji Senik, Sakalauvci - tū držimo stike, mamo skupne prireditve.»

• *Vsi dobro znamo, da edna organizacija ne more gnes-*

den brez pejnaz biti. Sto vas pomaga, kak si vi sami pomagale, sto so vaši glavni sponzori?

»Gnesden se edno društvo samau mora pobrigati za pejnaze, nišče nika ne ponūdi. Vodstvo društva na gnes ma «vózozidano» paut za tau, da leko pridemo do pejnaze, do sponzorov. Za tau dosta trbej delati, natečaje trbej pisati, dobre stike trbej meti z različnimi organizacijami. Na gnes nas pomaga Državna slovenska samouprava, Zveza Slovencev na Madžarskem, Slovenska samouprava Gorenji Senik, Lokalna samouprava Gorenji Senik pa Makos BT Gorenji Senik. Če smo pa v stejski, te buma sami tū v žepko segnemo. Povejmo, obleko za vaje si je vsakši sam kūpo zatok, ka smo njim povedali, ka na tau zdaj nejmao pejnaze. Zavalo bi se vsakšomi, steri nam pomaga pa tistim tū, steri so nam dali 1 % svoje porcije (davka).»

• *Tak vejm, ka ti v vesi ešče maš druge funkcije tū.*

»Zvūn toga, ka sam gasilec, sam član lokalne samouprave in sam dolgoletni član gorenjeseniške folklorne skupine. Veselijo me vse te funkcije, za nji volo šurše vidim, gledam na svejt, več fele dela leko opravlam za ves, za ljudi. Če je človek mladi, ma svojo službo pa svojo držino, je buma nej leko vsepovsedik opraviti tisto, za koj si se vzeo. Tau je samo tak mogauče, če za človekom stodji dobra držina, na vsakšo pomauč kreda žena. Najbole sam pa ponosen na mlade gasilce, tak delajo, ka ji je lani direktor Uprave za reševanje Železne županije (Vas Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság) odlikovau. Buma si edna etakša mala ekipa tau zmetno spravi. Ponosen sam na tau tū, da je predsednik društva Martin Ropoš, župan vesi, našoj zastali boter je pa Jože Hirnök, predsednik Slovenske zveze.»

Poslovila sam se od mladoga gasilca pa od njegve držine, od dva njegoviva sina. Napameti mi je odlo, ka ta onadva za par lejt gvūšno tū gasilca. Lejpa pelda je pred njima.

Irena Barber

OTROŠKI

Zimske počitnice so se začele 19. decembra, v petek. Ta dan sem zbolel, tri dni sem imel vročino in me je bolelo grlo. Moral sem ležati. V tem času sem gledal televizijo in tudi spal.

Ko sem ozdravel, sem pomagal staršem pri domačem delu, potem sem šel k starim staršem in sem gledal televizijo. Na sveti dan, 24. decembra, popoldne sva s sestro okrasila jelko. Zvečer je prišel čas za obdarovanje. Dobil sem pulover, hlače, rokavice, torbo in denar. Nisem pozabil na sestro in na svoje starše, njim sem podaril darila. Mamici sem podaril kavo in skodelice, očetu pulover in pijačo, sestri knjige in milo. Oče in mamica sta šla k starim staršem zvečer, potem smo gledali televizijo. Sestra in mamica sta šli k maši, pri nas je bila polnočna maša ob desetih zvečer. 25. decembra sem šel k maši. Po maši smo želeli blažene božične svetke znanecem, potem smo šli v gostilno na sok. Popoldne smo zopet bili pri starih starših, podarili smo jim majhna darila. Naslednji dan smo bili doma. Med dvema praznikoma smo lupili bučno seme, domača dela »obredili« in smo počivali.

Prišlo je silvestrovo. Doma smo počakali novo leto. Ko je prišla polnoč, smo pili šampanjec in smo jedli hrenovke. Srečno novo leto smo želeli drug drugemu. Potem smo še gledali televizijo in poslušali muziko.

MLAŠEČI

Učenci

Zimske počitnice

V počitnicah sva z očetom bila v Monoštru, gledala sva nogomet. Na koncu počitnic sem se učil, pomagal sem tudi staršem pri delu.

Prišel je 5. januar in se je začela šola. Počitnice so hitro minile, že čakam pomladanske počitnice. Prazniki so bili zelo prišrčni, samo sneg sem pogrešal. S snegom bi bile zimske počitnice in zimsko veselje še lepše.

Gabor Holec
Gimnazija Monošter

Naša družina se je začela že pred prazniki pridno pripravljati. Najprej smo naredili adventni venec in smo vsako nedeljo prizgali eno svečo. Tudi hišo smo okrasili z malimi okraski.

Prve dni počitnic sva s sestro pomagali pospravljati hišo. Približeval se je najboljši praznik, božič. Jaz in oče sva šla v gozd in sva izbrala najlepšo jelko. Z mamico sva skuhalo božične jedi. Pekli smo ribe in puro. Naredili smo tudi božično pecivo. Prišel je 24. december, takrat slavimo rojstvo Jezusa Kristusa. Po dopoldanskem pripravljanju smo kosili, potem smo krasili jelko, katera je bila letos zelo lepa. Potem smo pod njo sklali darila. Vsak je bil vesel darila, ki ga je dobil. Dobil sem pulover, knjige, denar, sladkarije in parfum. Ob božiču sta prišla botra in boter z družino. Veliko smo se pogovarjali in smejali. Praznovali

smo skupaj.

31. decembra smo se pospravljali od starega leta. Jaz sem šla s prijatelji na zabavo. 1. januarja smo praznovali novo leto. Prazniki, tudi počitnice so na žalost hitro potekli. Zopet se je začela šola.

Erika Dončec
Gimnazija Monošter

Na najboljši družinski praznik, na božič, smo se že pripravljali 4 tedne prej. Najprej smo naredili adventni venec in smo vsako nedeljo prizgali eno svečo. Kupovali smo darila, okrase, v hiši smo pospravljali. Tudi sestra je prišla domov za praznike. Ona je pomagala mamici v kuhinji. Oče in jaz sva delala zunaj. Vozila sva drva, pospravljala dvorišče. Oče je prinesel smreko. Sorodnikom in znanecem sva s sestro pisala voščilnice. Na dan svetega večera popoldne smo okrasili božično drevo. Pod jelko smo položili darila. Vsak se jih je zelo veselil. Naslednji dan so prišli sorodniki. Ti dnevi so zelo pomembni zame. Vsak dan sem dolgo spal. Veliko sem počival, se igral na računalniku, pogovarjal sem se s sestro. Žal, bil sem tudi bolan, imel sem visoko vročino, bolelo me je grlo. Dva dni sem ležal. Na silvestrovo sem gledal televizijo. Himno smo poslušali skupaj ob polnoči in smo nazdravili s šampanjcem.

Pišemo novo leto in zdaj smo že v šoli. Prihajajo polletje, moram se mnogo učiti.

Denež Pint
Gimnazija Monošter

Božič

Vsako leto pride čas božiča. Takrat se vsak človek pripravlja na praznike.

Na Gornjem Seniku pred božičem obnovijo stare običaje. Fantje hodijo v vasi od hiše do hiše, kot »betlehemške«. Imajo različne obleke, na glavi pa imajo kučme. Prejšnjo leto so hodili 22. decembra. Tudi pri nas so bili. Vstopili so v hišo in so pozdravili, potem so peli pesem Z neba je prišlo. Pokazali so jaslice in so prosili dar za Jezusa, zato ker nima obleke in čevljev. Mi smo pomagali z denarjem, ponudili smo jim sok in pecivo. Zahvalili so se in za slovo zopet peli.

osnovne šole so tudi v cerkvi nastopili ob polnočnici. Pred mašo je bila pastirska igra. Otroci so zaigrali, kako se je narodil Jezus. Meni je bilo zelo všeč.

To je zelo lepo, da otroci še danes ohranjajo stare šege, običaje.

Beata Bajzek
Gimnazija Monošter

Na sveti večer gre vsa družina k polnočnici. Letos je bila ob devetih.

Že tretje leto imamo novega duhovnika, Ferenca Merklja. Na vsak praznik pripravi nekaj zanimivega. Letos smo po polnočnici lahko gledali božično igro. Zbral je otroke v vasi in

skupaj so se pripravljali na predstavo. Zaigrali so, kako sta Marija in Jožef iskala prostor, kjer Marija lahko rodi svojega otroka Jezusa. In našla sta samo mrzel hlev. Ko pa se je Jezus rodil, sta ga položila v jasli v slamo. Potem so prišli trije kralji, ker so slišali, da se je Rešnik rodil. Prinesli so tudi darila: zlato, kadilo in miro. Tudi pastirji so obiskovali novega kralja. Igralci so tudi peli in bili zelo spretni. Imeli so kostime, kakršni so bili v tistem času. Zelo mi je bila všeč igra. Mislim, da je zelo lepo, da duhovnik združi otroke in jih lepo vzgaja.

Lilla Fasching
Gimnazija Monošter

Mlašeči guči pri Malom potoki

KOTIČEK

Mala ves se zača tam, gde nut v njou priteče Mali potok. Že od negda so se tam špilali mali lidže iz Male vesi. Na, tam so se lejta pa lejta špilali mlajši iz Male vesi. Eške gnesden je tak. Té Mali potok, use tiste drejve kouli njega, raki in ribe v njem so čule čüda mlašečoga pogučavanja in tou eške itak poslušajo.

Sto je bole čeden

Bila je zima kak vsikša poštena zima. Snega je bilou do kolen, šunke pa klobasi so se sišile na podi in mlajši so se s smučami ali pa po riti spiščavali po brgej vse do potoka. V roke ji je zeblo, dapa tou ji je nika nej moutilo. Zimsko veseldje, kak zimsko veseldje. Gda so šli nazaj gor v bregj, so se veselo zgučavali, doli pri potoki pa smedjali.

- *Trno dobro je bilou gnes, dapa zdaj moram domou,* - se je kadilo iz rdeči lic maloga Ferina.

- *Demo eške gnouk gor na bregj, se doj spistimo, pa po tistom mo vsi vküper šli domou,* - je mejla volou Rožika.

- *Ne smejm več biti venej. V cerkvi je že zvaun vdaru peto vöro, že je skur kmica. Moram domou, ka de se mama korila z meuv,* - si je Feri že deju smuče na rame, Rožika pa je nej popistila.

- *Sto bi pravo, ka takši stra maš, pa se tak mame bodjiš?*

Drugo je Feriji nej trbelo povedati, kak tou, ka ma kakši stra. Tak nagnouk sta se z Rožiko vküper zgrabila. Na, nejsta se začala biti, tou nej. Vküper sta se zgrabila z rečami, tak ka so drugi mlajši samo gledali. Un je najprva njoj pravo, ka je noura ženska, una je njemi talala zabite moške, un njoj kokouši, una njemi bike, un njoj zaostanjeno držino, ona njemi cejlo takšo zaostanjeno žlato. Po tistom njoj je Feri pravo, ka nigdar nede čedna, Rožika pa njemi, ka un sploj ne vej, ka rejč čeden znamenuje. Drugi mlajši so se že začali smejati, samo pojbič Boris je nej najbolje paumno, ka se godi. Od Borisa mama je že mlada odišla iz krajine, se tam v Lublani oženila in tak se je Boris nej mogo navčiti njene domanje rejči. Nika malo ga je navčo dejdek, k steromi je zdaj prišo za eden keden, dapa vse je nej razmo.

- *Ge sam med vami vsejmi najbolje čeden!* - je že kričo Feri.

- *Ge sam eške bole čedna od vsej tvoji domanji,* - se je eške bole zdrila Rožika.

Zdaj se je zglaso Boris iz Lublane. Neje mogo strpeti, ka bi nej povedo, ka njemi je bilou na srcej.

- *Ne vej, kak se leko korita, steri je bole lejpi? Vej se pa vej, ka so ženske nači lejpe kak pa moški,* - je stoupo med njiva.

Francek pa Rožika sta vcejlak tüma gratala. Drugi so tó samo z debelim gledali. Nikak so nej mogli razmeti, ka njim tumači té Boris, ka vsikši telko časa es k njim pride.

- *Vej sta se pa od toga korila, steri je lepši, nej?* - je že gor prišo, ka je nika nej vredi povedo.

- *Šla sta se, steri je bole čeden, nej pa lepši,* - njemi je tumačo Robi, najmenjši med njimi.

- *Vej pa tou gučim. Po slovenski pomejni čeden gnako kak lejpi,* - je po profesorski povedo Boris.

Vsi nagnouk so v smej počili, samo Boris nej. Feri pa Rožika sta brz pozabila na svajo, Boris pa je doma dejdeka pito, naj njemi vöovadi od tej svaje.

- *Rejsan, ka je čeden gnako kak lejpi. Je pa istina tó, ka je čeden gnako kak pameten,* - njemi je rastumačo dejdek

- *Čeden je tisti, ka lejpo pamet ma v glavej,* - je Boris drugi den pripovejdo pri potoki in vsi so prajli, ka istino ma.

Miki Roš

KAUT

Porabski krispani v Mosonmagyaróvári

Od Porabja do Mosonmagyaróvára vsi dobro poznano na Seniki rojenoga, v Mosonmagyaróvári živčoga *Lacina Brašiča*, steri že od ustanovitve Državne slovenske samouprave aktivno dela za Slovence, od leta 2002 je pa predsednik Slovenske manjšinske samouprave v Mosonmagyaróvári. Dosta ljudi ga pa pozna zatok, ka njim pomaga pripravlati lepe božične svetke že petnajset lejt s tejm, ka od eni lidaj dola kŕpi boriče, drŕgi lidam ponŕjvla dostafela lejpi boričov, nisternim pa s tejm delom da slŕjž.

Kašno delo je pa za tejm, dočas boriče z mezev pridejo na plac, leko zvejmo od samoga Lacina.

„Ge sam se z boriči začno spravlati pred petnajstimi lejti, gda sam ginau delo v špitalaj, padare sam vozo. Padarge so vedli, ka sam ge iz Porabja valaum, dosta-

svoj pauv pa ge ka leko dam za tisto. Tak nikdar vŕ ne zrejžem boriče, ka bi se naprej nej dojpogauda z gazdov pa ka vŕzrejžam, tisto vsikdar odpelam, če gor



Laci Brašič vsakši borič sam vŕzožaga.

„Tisto je trno karažno delo. Mam dvajsti dobri delavcov, s sterimi v pet-šest mejstaj odavamo. V eni mesti marajo biti 2-3 delavci, ka boriče trbej vkŕp vezati, nut djati v vrečko, meriti, odavati. Pa geste eden, šteri kŕplene boriče šenki vozi domau v varaši. Zdjaj smo tŕo ponŕjvlali osem fajta boričov pa vsakši fajta z zemlauv vred tŕo. Zdjaj sam vŕnajašo, ka z zemlauv vred na pausa do dam. Pet gezero prosim, gda ga odnese pa če mi ga po svetkaj nazaj prinese, ma tri gezero nazaj dam.

Tašnoga ipa se vsikšifela, prausti, gospočki, čedni, bola špajnsni lidge obrnejo pri nas. Pa vsiki bi sto vsebola fal kŕpiti. Na, vej pa ge pistim. Borič malo gor zdignem, malo ga više pa ovak postavim, pa je včasim pŕšeno 20 centinŕov. Mi se naleki poglijemo.”

• *Ti rad maš red pa čis-taučo. Kak pa maš vred postavlene tista mesta, gde odavate boriče, vej pa s tejm tŕi leko privlečete kŕpce.*

„Ja, tam je vsigdar vŕposvejčano ge, ka če stoj vnoči ma cajt priditi, tisti naj tŕo dobi krispan. Pri nas v paunauči tŕo leko kŕpi krispan, vnoči vodnek gé tam en človek. Furt velka mesta mam, tak en hektar. Deske damo narediti pa kauli postavlemo boriče, gde je vsikši leko kaulik obrača, vse doj pogledne, vcejlak vidŕi. Če bi emo samo tak vkŕp zlučene, bi en kamion nej odau.”

Za Lacina je najvekšo veselje, gda se po svetkaj sreča s svojimi kŕpci pa ga trno valijo, ka njim je lejpe, friše boriče odau, ka eške nika brojca doj ne kipi.

Klara Fodor



Njegvi »delavci« pred kamionom.

krat so lejs prišli kŕpŕvat pa so vidli, kašni lejpi, zdravi boriče rastejo pri nas doma. Najprvim so me oni prosili, potistim vse več žensk, stere delajo v špitalaj, naj njim spravim krispane na svetke. Furt več pa več ljudi je zvedlo tau pa sam te najprvim kŕpo en tovornjak pa tak furt tadale, na vekše. Gnesden pa že gorpokŕpim šest kamionov boričov. Ge sam tŕi pauvam boriče. Od Krmedina do Gorenjoga Senika vse z boriči posajene mezewe poznam, vejim, sto, kašne boriče ma. Dosta odim domau, etak mam priliko za tau. Tau že tŕo dobro znam, sto ka leko prosi za

plačam te tŕo. Ge tau preveč pazim, naj ge ovo leto pa za tri lejta tŕi leko tanazaj dem. Zatok, ka se ge s tem spravlam, tau je moj žitek. Špot ge nikdar ne naredim, dapa ge tŕo neškem, ka bi meni naredli špot. Boriče vŕrezati vsakšo leto začnem kaulek 10. decembra. Vsakši borič ge sam vrejžam vŕo s svojo žagov, štirge delavci pa vŕvlačijo, vkŕp kladejo, naklajajo. Tau pa zatok, ka če ge gnauk nut v tau delo milijone dejem, te škem nazaj dobiti tŕo.”

• *Tau smo že zvedli, ka si pošten kŕpec, kak pa baug tržiš?*

Prt s slovenskim napisom



Slovinci v Somboteli so 13. decembra 2003 v cerkvi svetoga Martina svetili božič. Pred dvojezično mašo in koncertom Cerkevnega mešanega pevskega zbora Franceta Cigana iz Črenšovcev je predsednica v imenu Slovenske samouprave podarila prt za Marijin oltar cerkvi svetoga Martina. Na prtŕi so klinčeci (nageljni) in napis „Hvalite gospoda vsi narodi“. Prt je blagoslovil črenšovski župnik Ivan Krajnc. Prt bo na oltarju, gda de v cerkvi slovenska meša, štero do služili slovenskim prauskarom ali Slovincem v Somboteli.

M.K.

Eške gnauk o Budimpešti



V naši prejšnji novinaj smo pisali o tom, ka so monoštrske ljudske pevke mele božični koncert v Budimpešti. Peštarge so nam poslali kejpe, steri so pa na žalost trno zamidili. Nejsjo oni krivi bili, liki pošta, ka je pismo skurok dva kedna »blaudilo«. Zatok naknadno objavlamo sliko s prirreditve v Budimpešti. Na njej so Marija Rituper, mentorica skupine, Jože Karba, podpredsednik, pa Feri Kranjec, predsednik slovenske samouprave 18. okrožja v Budimpešti.

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtak
Glavna in odgovorna urednica
Marjana Sukič

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1,
p.p. 77,

tel.: 94/380-767

e-mail:

porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062.

Tisk:

SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.

Berite
Porabje